

Lakimies

Paula Vuorenpää

30.11.2023

Valtioneuvoston asetus sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Sairausvakuutuslain 4 luvun 6 §:n 3 momentin nojalla annettua valtioneuvoston asetusta sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta ehdotetaan muutettavaksi. Asetuksessa säädetään sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta, joka muodostuu lähtömaksun, kilometrimaksun, toisen sairaankuljettajan lisämaksun ja odotusajan maksun korvausperusteesta. Sairaankuljetuksen kustannusten nousun johdosta sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksaa korotettaisiin jatkamalla voimassa olevaa väliaikaista korotusta ja lisäksi korottamalla korvaustaksaa kustannuskehitystä vastaavasti 10,7 prosentilla.

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuus

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 4 luvun 6 §:n mukaan vakuutetulle korvataan terveydenhuoltolain 39 ja 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelusta aiheutuneet kustannukset. Jos kohteessa annetun ensihoidon ansiosta vakuutetun tila on korjaantunut niin, että kuljetusta jatkohoitopaikkaan ei tarvita, sairaankuljetusajoneuvon kohteessa käynnistä aiheutuneet kustannukset korvataan vakuutetulle aiheutuneena kustannuksena. Sairausvakuutuslain perusteella vakuutetulle korvataan ensihoitopalveluun liittyvä sairaankuljetus, ei ennen kuljetusta tai kuljetuksen aikana annettua ensihoitoa.

Sairaankuljetusajoneuvon käytöstä aiheutuneiden kustannusten korvausperusteena olevasta korvaustaksasta säädetään sairausvakuutuslain 4 luvun 6 §:n 3 momentin perusteella valtioneuvoston asetuksella. Sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksa perustuu kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja käytettävissä oleviin varoihin.

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Kansaneläkelaitos vastaa sairausvakuutuslain mukaisten matkakorvausten toimeenpanosta.

Asetus on ollut kirjallisella lausuntokierroksella, jota kuvataan tarkemmin kohdassa 5 Lausuntopalaute.

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä, koska voimassa olevaan asetukseen ehdotetaan vain numeerisia muutoksia.

Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla valtioneuvoston hankesivuilta hanketunnuksella STM077:00/2023.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Sairausvakuutuslain 4 luvun 6 §:n perusteella sairaankuljetusajoneuvon korvaustaksa perustuu kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja käytettävissä oleviin varoihin. Kuljetuksesta aiheutuvia kustannuksia seurataan sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksin perusteella.

Tilastokeskus tuottaa sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksin neljä kertaa vuodessa eli maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuussa siten, että kustannusindeksi valmistuu seuraavan kuukauden aikana.

Sairaan kuljetuksen kustannusten korvaustaksasta säädetään valtioneuvoston asetuksessa sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta (490/2018). Sairaan kuljetuksen korvaustaksa muodostuu lähtömaksun, kilometrimaksun, toisen sairaankuljettajan lisämaksun ja odotusajan maksun korvausperusteesta.

Korvaustaksaa korotettiin 5,3 prosenttia valtioneuvoston asetuksella sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen väliaikaisesta muuttamisesta (405/2022), joka oli voimassa 1.7.–31.12.2022. Korotuksen tarkoituksena oli väliaikaisesti kompensoida energian hinnan noususta johtunutta kustannusten nousua. Korotus tehtiin määräaikaisella asetuksella, jotta korvaustaksan tasoa voitaisiin tarkastella uudelleen kustannustason kehittyessä. Korvaustaksa pidettiin korotetulla tasolla valtioneuvoston asetuksella sairaankuljetuksen kustannusten korvaustaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen väliaikaisesta muuttamisesta (1066/2022), joka on voimassa 1.1.–31.12.2023.

Asetuksen valmistelun aikana on käynyt ilmi, että Tilastokeskuksen tuottama sairaankuljetusliikenteen kustannusindeksi on ollut virheellinen, sillä sen laskennassa on jäänyt huomioimatta vuosien 2022 ja 2023 palkankorotuksia. Tilastokeskus on laskenut indeksin uudelleen marraskuussa 2023. Korvaustaksan tasoa viimeksi tarkistettu syyskuussa 2022, jolloin pisteluku 132,8 on perustunut virheelliseen indeksiin. Korjatun indeksin perusteella todellinen pisteluku vuoden 2022 syyskuulta on 134,6. Viimeisin käytettävissä oleva pisteluku kuvaa lokakuuta 2023 (147,0).

Sairausvakuutuslakiin perustuvien matkakorvausten tarkoituksena on osaltaan turvata vakuutettujen yhdenvertainen oikeus saada tutkimusta ja hoitoa asuinpaikasta riippumatta korvaamalla osa sairauden, raskauden tai synnytyksen vuoksi tehdyn matkan aiheuttamista tarpeellisista kustannuksista. Korvaustaksan lasku kuljetuskustannusten noustessa voi vaarantaa sairaankuljetusalan toimijoiden toimintaedellytyksiä. Siten myös vakuutettujen hoitoon pääsy voi vaarantua. Sairaan kuljetusten toiminnan turvaamiseksi on tarpeen tarkistaa korvaustaksan tasoa vastaamaan alan kustannuskehitystä.

Edellä esitetyillä perusteilla sairaankuljetuksen korvaustaksaa esitetään korotettavan aiempien korotusten verran 5,3 prosenttia. Lisäksi jotta voitaisiin huomioida kustannusindeksin virheen vuoksi huomioimatta jäänyt työvoimakustannusten kasvu sekä edellisen indeksitarkistuksen jälkeinen kustannuskehitys, korvaustaksaa tulisi korottaa noin 10,7 prosenttia, mikä vastaa syyskuun 2022 alkuperäisen pisteluvun (132,8) sekä viimeisimmän käytettävissä olevan lokakuun 2023 pisteluvun (147,0) välistä muutosta.

Korvaustaksan korotus olisi voimassa toistaiseksi. Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on toimivaan ja kestävään hyvinvointiyhteiskuntaan liittyvässä osiossa kirjaus ensihoitoon liittyvien kuljetusten rahoitusvastuun siirtämisestä kokonaisuudessaan hyvinvointialueille parlamentaarisen monikanavarahoitustyöryhmän ehdotuksen mukaisesti. Rahoitusvastuun siirron myötä sairausvakuutuslain nojalla ei enää korvattaisi sairaankuljetusajoneuvolla tehtäviä matkoja. Siirron tarkka ajankohta ei ole vielä tiedossa.

4 Pääasialliset vaikutukset

Vuonna 2022 ensihoitoon liittyviä matkoja korvattiin noin 546 000, joiden korvaukset olivat noin 89 miljoonaa euroa. Vastaavasti ambulanssilla tehtyjä kiireettömiä sairaankuljetusmatkoja korvattiin noin 74 000 matkaa, joiden korvaukset olivat noin 17 miljoonaa euroa. Sairaan kuljetuksen kustannusten korvaukset maksetaan

sairausvakuutusrahastosta sairaanhoitovakuutuksen kuluina, jotka rahoitetaan 67 prosenttia valtion varoista ja 33 prosentin osuudella vakuutettujen sairaanhoitomaksujen tuotoilla.

Väliaikaisen korotuksen voimassaolon jatkon arvioidaan lisäävän sairausvakuutuksen matkakorvausmenoja vuositasolla 5 miljoonalla eurolla. Valtion osuus tästä olisi 3,4 miljoonaa euroa. Lisäksi edellisen tarkastelupisteen jälkeisen kustannusnousun mukaisen 10,7 prosentin muutoksen arvioidaan lisäävän sairausvakuutuksen matkakorvausmenoja vuositasolla 11,4 miljoonalla eurolla, josta valtion osuus olisi 7,6 miljoonaa euroa. Menon lisäys sisältyisi Kansaneläkelaitoksen arvioimaan matkakustannusten korvausten kasvuun, joten se ei aiheuttaisi lisämäärärahan tarvetta.

5 Lausuntopalaute

Sosiaali- ja terveysministeriö on 25.10.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt 12 vastaanottajataholta lausuntoa asetusluonnoksesta. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelussa. Lausunnon pystyivät antamaan myös muut kuin jakelussa mainitut tahot. Lausuntoaika päättyi 24.11.2023. Valmistelussa on ollut tarpeen poiketa kuulemista koskevasta ohjeellisesta lausuntoajasta, jotta valmistelussa on voitu hyödyntää viimeisintä kustannusindeksijulkaisua ja varata aikaa asetuksen toimeenpanolle.

Lausunnon antoi 9 tahoja. Lisäksi valtiovarainministeriö ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asiaan. Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta: Akava ry, Hyvinvointiala HALI ry, Kansaneläkelaitos, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Sairaankuljetusliitto SSK ry sekä Suomen Yrittäjät ry.

Lausunnonantajat pitävät korvaustaksan kustannuskehitystä vastaavaa tarkistusta perusteltuna.

HALI ry ja SSK ry esittävät lausunnossaan, että virheellinen sairaankuljetusindeksi korjataan ja taksan tarkistuksen perusteena käytetään lokakuun pistelukua. Lisäksi lausunnoissa esitetään, että korvaustaksan jälkeinen jäljelläjääneisyys korjataan. Suomen Yrittäjät ry viittaa HALI ry:n lausunnossa esitettyihin havaintoihin liittyen korvaustaksan tarkistukseen. Taksa on laskettu uudelleen lausuntokierroksen jälkeen Tilastokeskuksen toimittaman korjatun sairaankuljetusindeksin perusteella.

Muina huomioina HALI ry ja SSK ry esittävät, että sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa hyvinvointialueita kiinteähintaisissa sopimuksissa ja että sairaankuljetuksen kustannusindeksin julkaisua jatketaan. HALI ry ja SSK Ry toteavat myös, että ensihoidon rahoitusvastuuta ei tule siirtää hyvinvointialueille. SAK puolestaan pitää hallitusohjelmakirjausta ensihoitoon liittyvien kuljetusten rahoitusvastuun siirtämisestä hyvinvointialueille toiminnallisesti perusteltuna.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.1.2024.

8 Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto antaa sairausvakuuslain 4 luvun 6 §:n 3 momentin nojalla asetuksen sairaankuljetusten kustannusten korvaustaksasta annetun asetuksen muuttamisesta.